

TS. TRẦN THÙY BÌNH

Giáo trình Mỹ thuật Trang phục

SÁCH DÙNG CHO CÁC TRƯỜNG ĐÀO TẠO HỆ TRUNG HỌC CHUYÊN NGHIỆP -
CAO ĐẲNG VÀ ĐẠI HỌC

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

TS. TRẦN THUY BÌNH

GIÁO TRÌNH
MỸ THUẬT TRANG PHỤC

*(Sách dùng cho các trường đào tạo hệ
Trung học chuyên nghiệp - Cao đẳng - Đại học)*

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC

Ảnh bìa 1 :

Bộ sưu tập Thời trang nghệ thuật "Hoài cổ"

Tác giả : Nguyễn Duy Thắng

Bộ sưu tập Thời trang ứng dụng

Tác giả : Quý Anh

Lời giới thiệu

Năm 2002, Vụ Giáo dục Chuyên nghiệp – Bộ Giáo dục và Đào tạo đã phối hợp với Nhà xuất bản Giáo dục xuất bản 21 giáo trình phục vụ cho đào tạo hệ THCN. Các giáo trình trên đã được nhiều trường sử dụng và hoan nghênh. Để tiếp tục bổ sung nguồn giáo trình đang còn thiếu, Vụ Giáo dục Chuyên nghiệp phối hợp cùng Nhà xuất bản Giáo dục tiếp tục biên soạn một số giáo trình, sách tham khảo phục vụ cho đào tạo ở các ngành : Điện – Điện tử, Tin học, Khai thác cơ khí, Công nghiệp Dệt May – Thời trang. Những giáo trình này trước khi biên soạn, Vụ Giáo dục Chuyên nghiệp đã gửi đề cương về trên 20 trường và tổ chức hội thảo, lấy ý kiến đóng góp về nội dung đề cương các giáo trình nói trên. Trên cơ sở nghiên cứu ý kiến đóng góp của các trường, nhóm tác giả đã điều chỉnh nội dung các giáo trình cho phù hợp với yêu cầu thực tiễn hơn.

Với kinh nghiệm giảng dạy, kiến thức tích lũy qua nhiều năm, các tác giả đã cố gắng để những nội dung được trình bày là những kiến thức cơ bản nhất nhưng vẫn cập nhật được với những tiến bộ của khoa học kỹ thuật, với thực tế sản xuất. Nội dung của giáo trình còn tạo sự liên thông từ Dạy nghề lên THCN.

Các giáo trình được biên soạn theo hướng mở, kiến thức rộng và cố gắng chỉ ra tính ứng dụng của nội dung được trình bày. Trên cơ sở đó tạo điều kiện để các trường sử dụng một cách phù hợp với điều kiện cơ sở vật chất phục vụ thực hành, thực tập và đặc điểm của các ngành, chuyên ngành đào tạo.

Để việc đổi mới phương pháp dạy và học theo chỉ đạo của Bộ Giáo dục và Đào tạo nhằm nâng cao chất lượng dạy và học, các trường cần trang bị đủ sách cho thư viện và tạo điều kiện để giáo viên và học sinh có đủ sách theo ngành đào tạo. Những giáo trình này cũng là tài liệu tham khảo tốt cho học sinh đã tốt nghiệp cần đào tạo lại, nhân viên kỹ thuật đang trực tiếp sản xuất.

Các giáo trình đã xuất bản không thể tránh khỏi những sai sót. Rất mong các thầy, cô giáo, bạn đọc góp ý để lần xuất bản sau được tốt hơn. Mọi góp ý xin gửi về : Công ty Cổ phần sách Đại học – Dạy nghề, 25 Hà Thuyên – Hà Nội.

VỤ GIÁO DỤC CHUYÊN NGHIỆP - NXB GIÁO DỤC

Lời nói đầu

Trang phục là một trong những nhu cầu thiết yếu của con người. Trang phục giúp cho con người hoà hợp với môi trường tự nhiên. Trang phục tô điểm cho người mặc, làm đẹp thêm cuộc sống. Vì thế ngành công nghiệp Thời trang – ngành sản xuất ra những sản phẩm mặc và làm đẹp cho con người – đang ngày một phát triển.

Ở Việt Nam, ngành công nghiệp Dệt – May – Thời trang thu hút ngày càng nhiều lao động. Nhu cầu học nghề may và thiết kế thời trang để tham gia vào ngành công nghiệp Thời trang đang cuốn hút nhiều bạn trẻ. Bộ giáo trình này được biên soạn nhằm đáp ứng nhu cầu học tập, nghiên cứu và giảng dạy các môn học chính của chuyên ngành May – Thời trang.

Bộ giáo trình được biên soạn theo chương trình đào tạo hệ THCN của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Bộ sách gồm bốn cuốn :

1. "Giáo trình Mỹ thuật trang phục" của TS. Trần Thuỷ Bình được cấu tạo từ hai mảng kiến thức : Phần A "Lịch sử Thời trang", giới thiệu khái quát về thói quen, thị hiếu thẩm mỹ, tập quán mặc trong quá khứ của các dân tộc trên thế giới và của người Việt Nam. Với thời lượng khoảng 30 tiết, giáo trình cung cấp không chỉ những nội dung cơ bản, cô đọng nhất về lịch sử trang phục mà cả những kiến thức về thời trang và mốt. Trong khuôn khổ của thời lượng 45 tiết, phần B được trình bày thành 3 chương. Chương thứ nhất bàn về màu sắc. Chương thứ hai nêu các yếu tố khác của mỹ thuật trang phục. Chương thứ ba nghiên cứu bố cục và các thủ pháp xây dựng bố cục cùng hiệu quả thẩm mỹ do các bố cục đem lại.

2. "Giáo trình Vật liệu may" do ThS. Lê Thị Mai Hoa biên soạn, với khung thời lượng ấn định cho môn học này là 60 tiết, chia thành hai phần. Nội dung phần một trình bày về nguyên liệu may, lý giải định nghĩa, kiểu dệt cùng tính chất sử dụng của các loại vải dệt kim và dệt thoi. Nội dung phần hai giới thiệu, phân loại, tính chất, cách nhận biết và phạm vi sử dụng các loại phụ liệu may như chỉ, vật liệu dưng, vật liệu cài...

3. "Giáo trình Thiết kế quần áo" của nhóm tác giả Nguyễn Tiến Dũng, Nguyễn Thị Hạnh và ThS. Nguyễn Thuý Ngọc được biên soạn cho thời lượng 120 tiết, cũng chia thành hai phần : Phần A đề cập đến các nội dung gồm những kiến thức cơ sở như phương pháp lấy số đo cơ thể, đặc điểm kết cấu các chủng loại quần áo và hệ thống cỡ số... Phần B hướng dẫn cách trình bày bản vẽ thiết kế kỹ thuật và trang bị cho học sinh các kiến thức và phương pháp thiết kế các kiểu quần áo thông dụng.

4. "Giáo trình Công nghệ may" của các tác giả Nguyễn Tiến Dũng, Nguyễn Thị Hạnh, ThS. Lê Thị Mai Hoa, Nguyễn Thu Huyền biên soạn là giáo trình cho môn học cùng tên với thời lượng 90 tiết. Phần A gồm 5 chương, đề cập đến kỹ thuật cơ bản của nghề may như kỹ thuật khâu tay, kỹ thuật may máy

cùng các thiết bị, dụng cụ sử dụng trong nghề. Cách tính định mức vải cho các loại quần áo. Phần B hướng dẫn quy trình, kỹ thuật may các kiểu quần áo thông dụng.

Nội dung của từng cuốn sách và cả bộ sách có tính thống nhất cao : Trình bày ngắn gọn, cô đọng nhưng súc tích, dễ sử dụng. Bộ sách là cơ sở để các giáo viên có thể biên soạn bài giảng cho phù hợp với đối tượng học. Trong quá trình sử dụng, các giáo viên có thể điều chỉnh số tiết của từng chương sao cho phù hợp với thời gian cho phép của từng trường. Bộ sách giúp cho học sinh dễ theo dõi bài giảng của các giáo viên, nắm bắt lý thuyết các môn học. Trong bộ giáo trình này, chúng tôi không đề ra nội dung thực hành vì trang thiết bị phục vụ thực hành của các trường không đồng nhất. Tuy nhiên nội dung của các cuốn sách cũng là sườn chính để giáo viên theo đó mà tổ chức các tiết học thực hành. Sách cũng là cơ sở để các giáo viên có thể phát triển, mở rộng bài giảng nếu thời gian cho phép.

Tập thể các tác giả tham gia biên soạn bộ sách này là các giáo viên giảng dạy lâu năm, giàu kinh nghiệm của các trường Dạy nghề, Cao đẳng và Đại học. Trong số đó có những tác giả đã và đang tham gia quản lý may và quản lý đào tạo ; nhiều tác giả có bề dày kinh nghiệm viết sách giáo khoa và thẩm định sách giáo khoa của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Những kinh nghiệm giảng dạy và viết sách nhiều năm được các tác giả đúc kết và đưa vào nội dung sách, làm cho các cuốn sách thêm phần chuẩn xác và hấp dẫn.

Bộ giáo trình được biên soạn cho đối tượng là học sinh THCS. Tuy nhiên bộ sách cũng là tài liệu tham khảo tốt, bổ ích cho sinh viên Cao đẳng và Đại học thuộc chuyên ngành công nghệ may và thiết kế thời trang cũng như các nhà thiết kế thời trang, các kỹ thuật viên, các nhà tổ chức, quản lý may thời trang đang làm việc ở các cơ sở kinh tế, sản xuất, kinh doanh hàng may mặc và thời trang và bạn đọc yêu thích nghề may.

Mặc dù đã cố gắng khi biên soạn nhưng chắc chắn không tránh khỏi khiếm khuyết. Rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của người sử dụng để lần tái bản sau được hoàn chỉnh hơn. Mọi đóng góp xin được gửi về Công ty Cổ phần Sách Đại học - Dạy nghề - 25 Hà Thuyên, Hà Nội.

TS. TRẦN THUY BÌNH (Chủ biên) cùng các tác giả

Phần A : Lịch sử thời trang

Chương I

KHÁI QUÁT VỀ TRANG PHỤC

I - NGUỒN GỐC CỦA QUẦN ÁO

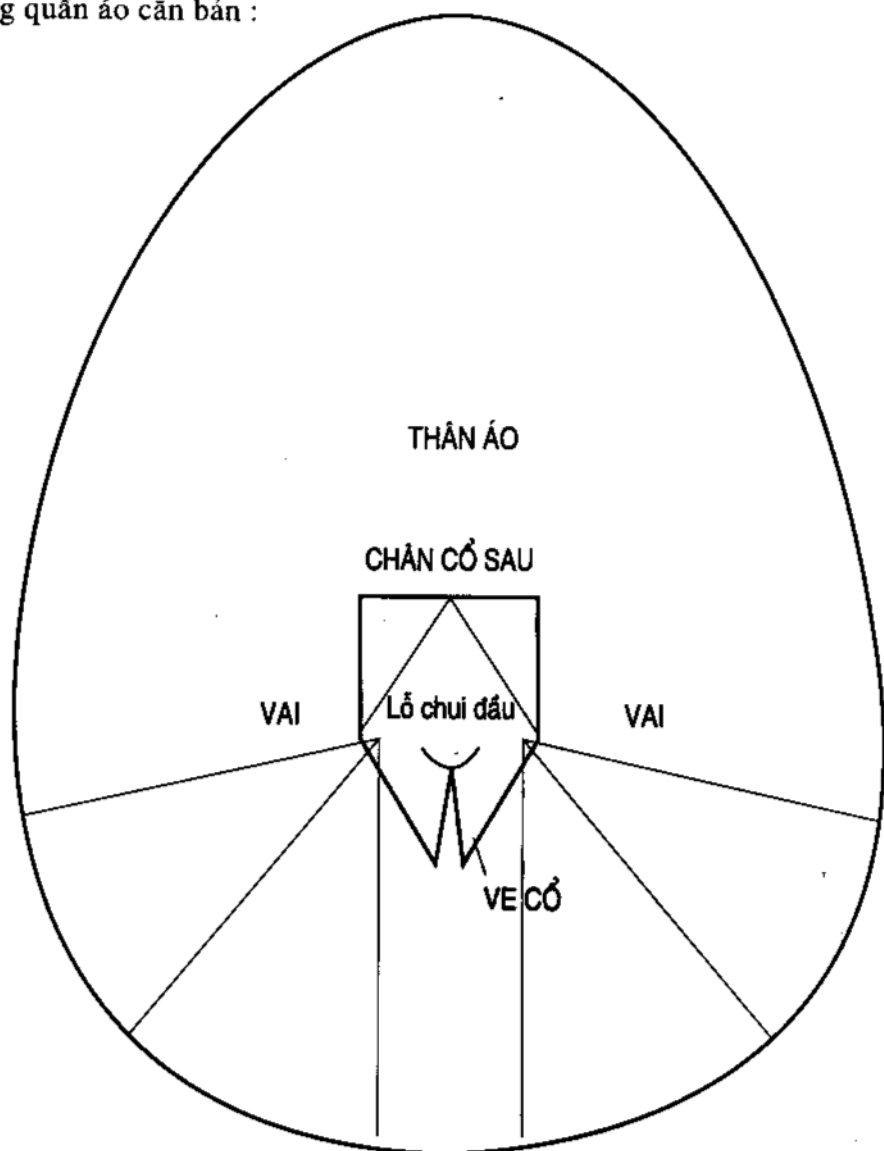
Muôn loài động vật, chỉ trừ có con người, được thiên nhiên cho một thứ gì đó để che thân : lông mao, lông thú, lông vũ, tóc, vảy, sừng hoặc một lớp da dày. Con người chẳng có gì trừ một lớp da mỏng và trong hàng ngàn năm họ đã phải lang thang trên Trái Đất mà không có thứ che thân nào khác. Nếu chúng ta được hỏi, "Tại sao con người đã biết che thân bằng quần áo ?", đa số sẽ trả lời, "Để giữ cho cơ thể được ấm".

Xuất phát từ nhu cầu bảo vệ cơ thể, chống lại tác động của thiên nhiên, người xưa tìm kiếm những tấm phủ, những mảnh da, mảnh vỏ cây để che cơ thể. Ngay từ thời kỳ đồ đá, người xưa đã biết đập bẹt và nạo những tấm da thú để dùng che thân như là quần áo. Những kiểu "trang phục" ban đầu là các mảnh da thú, các tấm lá... che vai, che ngực..., sau này phát triển thành các kiểu áo ; các mảnh che mông, đùi..., sau này thành các kiểu váy, quần. Vật liệu dùng che cơ thể ở các vùng giàu thực vật là vỏ, lá, sợi cây ; ở vùng nghèo thực vật, giàu động vật là lông chim, da cá, da thú...

Thông tin đầu tiên về quần áo có từ các bức họa trên các vách hang trên núi Pyrênê, tại biên giới Pháp và Tây Ban Nha. Các nhà khảo cổ xác định các bức tranh này đã có từ 20.000 năm trước đây, trong thời kỳ băng hà. Người ta phát hiện rằng những người thượng cổ khoắc lông thú. Loại quần áo sớm nhất được sinh ra do nhu cầu, để bảo vệ con người tránh khỏi cái lạnh ghê gớm.

Ban đầu, động lực phát triển quần áo là điều kiện tự nhiên. Bằng chứng là quần áo phát triển nhanh ở các vùng có khí hậu khắc nghiệt (thường là các xứ lạnh) và phát triển chậm ở các vùng có khí hậu ôn hoà.

Về sau, khi kỹ thuật, văn minh xã hội phát triển đến trình độ nhất định, khi nhu cầu vật chất tức thời đã được đáp ứng, con người có thể sáng tạo ra nhiều chủng loại quần áo thoải mái cho con người các nhu cầu mặc khác nhau. Theo quan điểm kỹ thuật, từ xưa đến nay có 3 cách tạo dáng quần áo căn bản :

Hình 1.1

1. Tạo dáng quần áo bằng cách quần, phủ

Tấm da gấu chưa thuộc quần quanh người là dạng quần áo đầu tiên và đơn giản nhất. Sau đó những tấm da này được khâu bằng kim làm từ

xương và liên kết với nhau bằng chỉ làm từ các sợi gân. Bộ *sari* (áo quần của phụ nữ Hin-đu) của người Ấn Độ, bộ *poncho* (loại áo choàng bằng một tấm vải to có khe hở ở giữa để chui đầu qua) của phương Tây thế kỷ 14 (h.1.1 và h.1.2) là những bộ trang phục được tạo theo cách này.

Hình 1.2. Trang phục châu Âu thời vua Edward (năm 1330)

2. Tạo dáng quần áo bằng cách xếp nếp

Lông cừu đã được phát hiện và có thể được xén ra, quay thành sợi và dệt trên một khung cửi. Vải dệt xuất hiện. Người dân của các nền văn hóa Atsiry, Ai Cập, Hy Lạp và La Mã đã xếp nếp và gập vải để tạo thành quần áo. Những người này xếp nếp rồi quàng một vuông vải dệt quanh người. Bộ *chiton* (áo mặc trong) của người Hy Lạp, bộ *toga* (áo choàng ngoài rộng của những người đàn ông thời La Mã cổ), bộ trang phục truyền thống của người Maori (ở Niu Dilân) và bộ *sarong* của Malaysia là những loại quần áo choàng được tạo thành theo cách xếp nếp. Nhiều nền văn hóa đương đại vẫn lưu giữ những truyền thống cổ mà từ đó trang phục của họ bắt nguồn.

3. Tạo dáng quần áo bằng cách cắt, may

Đây là cách tạo dáng quần áo phổ biến nhất trên toàn thế giới, cả trong quá khứ lẫn trong hiện tại. Hầu hết các chủng loại quần áo được chế tạo theo cách cắt và may. Từ vải cắt thành các chi tiết với các hình dáng khác nhau, rồi may can với nhau sao cho khi may ráp xong được sản phẩm có kết cấu và kích thước phù hợp với các đường cong cơ thể.

Cho đến nay, quần áo đã phát triển tới mức trở thành thước đo giá trị, văn hoá tự có của mỗi người. Bên cạnh chức năng bảo vệ cơ thể, trang phục còn mang nhiều ý nghĩa khác. Trang phục trở thành đối tượng của văn hoá nghệ thuật, phản ánh đặc tính dân tộc.

II - CHỨC NĂNG CỦA QUẦN ÁO

Khi đặt lại câu hỏi : Vì sao mọi người lại phải mặc quần áo ? Chúng ta nhận thấy rằng quần áo không phải chỉ luôn được mặc để giữ ấm và bảo vệ cơ thể.

Chúng ta mặc quần áo vì nhiều lý do khác nhau.

Phân tích các nhu cầu của con người, nhà tâm lý học Abraham Maslow đã đề nghị sắp xếp các nhu cầu của chúng ta theo mức độ cấp tiến từ thấp tới cao. Sự sắp xếp này được gọi là "Tháp nhu cầu" (sơ đồ 1).